

Opinnäytetyö (AMK)

Musiikin koulutusohjelma

MUSIIKKIPEDAGOGI

(Harmonikansoiton opettaja)

2012

Toni Perttula

A Quutamo

- opinnäytetekonsertti sähköhaitarilla

B Mitä on kätkössä intohimoisen soitannan alla?

OPINNÄYTETYÖ (AMK) | TIIVISTELMÄ

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU

Musiikin koulutusohjelma | Musiikkipedagogi (Harmonikansoiton opettaja)

2012 | 27

Soili Lehtinen, Vesa Kankaanpää

Toni Perttula

MITÄ ON KÄTKÖSSÄ INTOHIMOISEN SOITANNAN ALLA?

Opinnäytetyöni on kaksiosainen. Pääpaino on taiteellisessa osiossa, toteuttamassani konsertissa, jossa soitin sähköharmonikalla hevimusiikkia. Kokoonpanoon, jonka nimeksi tuli Quutamo, kuului itseni lisäksi kontrabasisti ja cajunlaatikon-soittaja. Kirjallinen osuus on tämä raportti konsertista. Raporttini tarkoitus on pohtia kuinka voisin toteuttaa osana opinnäytetyönäni pitämäni konsertin vastaisuudessa paremmin. Samalla perehdyn konsertissa soittamani musiikin valmistumisprosessiin ja siihen liittyneisiin ongelmiin. Lopuksi tarkastelen työni lopputulosta sekä tavoitteideni onnistumista.

ASIASANAT:

Sähköhaitari, elektroninen musiikki, heavy-musiikki.

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Degree programme in music | Music pedagog

2012 | 27

Soili Lehtinen, Vesa Kankaanpää

Toni Perttula

WHAT IS HIDDEN BEHIND PASSIONATE PLAYING OF MUSIC?

My Bachelor's thesis consists of two parts. The focus is in the artistic part, in a heavy-music concert that I planned and performed with electrical accordion. The Group that I named Quutamo included also a contrabass and cajun-box players. This report is the written part of my thesis. The purpose of this report is to evaluate the concert and discuss how it could be done better in future. In addition, I make myself familiar with the process of creating the type of music that I play and the problems that may be encountered. Finally, I examine the outcome of my work and whether I have achieved my goals.

KEYWORDS:

Electrical accordion, electrical music, heavy music.

SISÄLTÖ

A. QUUTAMO – OPINNÄYTEKONSERTTI SÄHKÖHAITARILLA	6
B. MITÄ ON KÄTKÖSSÄ INTOHIMOISEN SOITANNAN ALLA?	7
1. JOHDANTO	7
2. OHJELMISTON VALINTA	9
3. SOVITTAMINEN JA KOKOONPANO	12
3.1 KOHTI HAITARIMAISTA SOVITUSTYÖTÄ	13
4. SYNTETISAATTORIN KÄYTTÄMINEN	16
4.1 ÄÄNTEN MUOKKAAMINEN	17

5. ALKUPERÄISKAPPALEIDEN VERTAILU OMIIN SOVITUKSIIN	19
5.1 MORNING STAR	19
5.2 DIALOGUE WITH THE STAR	19
5.3 BLACK STAR	20
5.4 INTO HIDING	20
5.5 RACE WITH DESTINY	21
5.6 SUCCUBUS IN RAPTURE	22
5.7 HOLY LIGHT	22
6. LOPUKSI	24
7. LÄHTEET	26

LIITTEET

Liite 1. konsertin biisilista.

Liite 2. konserttitaltiointi DVD

Liite 3. nuottiesimerkkejä sovituksista

A. OPINNÄYTETYÖKONSERTTI SÄHKÖHAITARILLA

Taiteellinen opinnäytetyöni oli pitämäni konsertti koulumme Köysiteatterissa 9.12.2011. Konsertti kuvattiin tavallisella joka kodin videokameralla, ja ääni nauhoitettiin erillisellä nauhoittimella äänenlaadun parantamiseksi. Ääni ja kuva liitettiin myöhemmin yhteen, mikä onnistui ihan uskottavasti. Konsertissa ilmeni muutamia teknisiä ongelmia, joista raportissa myöhemmin lisää.

Uskon että yleisö oli ainakin yllättynyt kuulemastaan. Tätä ajatusta tukee se, että aploditkin tulivat vasta toisen kappaleen jälkeen. Biisilistaa en konserttia varten kirjoittanut, koska ajattelin esitellä kappaleet yleisölle itse konsertin edetessä. Liitän sen kuitenkin mukaan raporttiini, jotta konserttia olisi helpompi seurata sen mukaan DVD:tä katsellessa.

Onnekseni harmonikkaoppilaani työskenteli valomiehenä koulumme teatteri puolella, ja hän oli valmis hoitamaan valaistusta konserttiani varten. Kiitokset kuuluvat myös koulun äänimiehelle, joka huolehti äänentoistosta. Konsertin valot ja äänet olivat paremmat kuin olisin alun perin niiden olettanut olevan.

B. MITÄ ON KÄTKÖSSÄ INTOHIMOISEN SOITANNAN TAKANA?

1. JOHDANTO

Opinnäytetyöni on kaksiosainen. se koostuu taiteellisesta sekä kirjallisesta osiosta. Taiteellinen osio oli Köysiteatterissa pitämäni konsertti, joka toteutettiin 9.12.2011.

Kirjallisen osion tarkoitus on selventää pitämäni konsertin eri syntyvaiheita, sekä siinä ilmenneitä ongelmia ja niihin liittyneitä ratkaisuja, sekä pohdintoja siitä kuinka konsertista olisi voinut tehdä paremman.

Tahdoin soittaa opinnäytetyökonserttissani jotain erilaista kuin klassista musiikkia. Syy tähän on mielenkiintoni herääminen erilaista musiikkia kohtaan, ja kysymys kuinka voisin soveltaa oppimiani taitoja erilaisen musiikin parissa. En ole koskaan kuunnellut tarpeeksi klassista musiikkia, vaan olen suhtautunut siihen soittajana löytöretkeilijän mielenkiinnolla, sydämeni kuitenkin lepää toisenlaisen musiikin parissa.

Koulutusohjelmani on tarjonnut minulle mahdollisuuden kehittää harrastuksestani ammatin, sekä mahdollisuuden työllistää itseni musiikin parissa opettajana. Klassisen musiikin opiskelu on myös antanut jalostusprosessiin tarvittavat avaimet minkä tahansa musiikkityylin soittamiseen. Kiinnostukseni on kantanut opiskeluvaiheen yli, enkä todellakaan olisi keksinyt itselleni parempaakaan tekemistä tuona aikana. Kuitenkin opiskeluvaiheen loppuminen on merkinnyt uutta aikakautta, joka on pakottanut miettimään mitä todella haluan ja mikä kantaa eteenpäin koulun jälkeen.

Mieleisen musiikin valitseminen kesti kauan ja tietysti opinnäytetyön tekemisen aikataulu asetti sille omat rajansa. Olisin toki halunnut säveltää omaa musiikkia, asettua omaan

musiikkilaboratorioon ja kokeilla kaikkia kokeellisia ideoita, joihin aika ei olisi riittänyt. Valinta, joka osoittautui luonnollisimmaksi, ilmeni vilkaisulla levyhyllyyni, josta löytyi kaikki ne levyt, jotka johdattivat musiikilliseen heräämiseeni. Nämä valaistumiseni portaiden ylimmällä tasanteella sijaitsevat levyt ovat teini-ikäni suosikkeja raskasta heviä soittavilta bändeiltä.

Näen sikäli opinnäytetyökonserттini paluuna alkuun, josta innoitukseni musiikkia kohtaan alkoi. Haluan opinnäytetyöni avulla selvittää mitä järkipерäisiä seikkoja taianomaisen soitannon takaa löytyy.

2. OHJELMISTON VALINTA

"Olette monissa yhteyksissä sanoneet, että sinfoniahevi on köyhän miehen klassista musaa. Kysyn, eikö sellohevistä voi sanoa ihan samaa?"

- Toi on kyllä mielenkiintoinen asia, johon voi paneutua, koska loppujen lopuksi kaikki musiikki on tiettyssä mielessä samaa ja on ihan turhaa vääristää asioita luokittelemalla. Esim. klassinen musiikki, mitä se on? Se on miljardia eri asiaa. Siellä on Mozart ja Magnus Lindberg, ja mikä niitä yhdistää? Loppujen lopuksi ei mikään. Samalla tavalla, jos ajattelee rokkiakin, ei sitäkään pitäisi varsinaisesti kategorisoida pohjimmaisen musiikin tekotarpeen kautta. Artisti pyrkii tekemään sellaista, mikä koskettaa jotain toista. Emootio on voima siellä takana, ja jos teoksessa ei ole emotionaalista visiota, silloin se ei ole taidetta. Joka tapauksessa, jos puhutaan taiteesta ja verrataan vaikka Sostakovicin synkkyyttä Immortalin (norjalainen blackmetal-bändi. kirjoittajan huom.) synkkyyteen, ne ei ole kovin kaukana toisistaan pahimmillaan tai parhaimmillaan. Sekä klassisesta musiikista, popista että rokista voi saada saman emootion sisälleen. Sen takia musiikki on enemmänkin informaatio, joka tulee ulkoapäin ihmisen sieluun, jos sielua on olemassa.

(imperiumi 2006 [viitattu 17.3.2012]) -Perttu Kivilaakso, Apocalyptic

Kun aloitin tyhjältä pöydältä opinnäytetyöni väsäämisen, sen impulssina toimi Vinnie Mooren kappale "Race with destiny". Kappale antoi minulle ajatuksen soittaa hevypiisejä opinnäytekonsertissani. Sain alunperin kappaleen nuotit eräältä kitaristilta opiskellessani Kokkolassa 2005, eli ne odottivat aikaansa 6 vuotta tarttuakseen taas hyppysiini. Harjoittelin kappaleen huvikseni kuntoon, enkä odottanut siltä mitään. Nautin kuitenkin sen soittamisesta, mutta samalla mieleeni juolahti ajatus: Onko tämä sitä rappiotaidetta? Tekeekö tämä hyvää minulle? meneekö kaikki työni hukkaan harjoitellessani tällaista? Ihmiskorvat ja kädet ovat tyhmiä kapistuksia, sillä ne oppivat virheetkin. Kaikkea ei voi tietää, mutta paras suunnannäyttävä suuremmissakin päätöksissä on niin yksinkertainen: Kannattaa tehdä sitä mikä tuntuu hyvälle.

Tahdoin luonnollisesti valita ohjelmistooni kappaleita, jotka ovat minusta aina kuulostaneet hyviltä, olisivat instrumentaalimusiikkia, sekä olisivat soitannollisesti tarpeeksi haastavia.

Ensimmäisenä ohjelmistooni valitsemani kappaleet olivat virtuoottisia sähkökitara kappaleita säveltäjiltä, jotka yhdistelevät klassista musiikkia soittoonsa. Hauska huomio harjoitellessani noita kappaleita tapahtui, kun sain huomata, että kappaleet muistuttivat paikoittain vanhanajan harmonikkatähtien, kuten Pietro Frosinin tuotantoa. Samalla jouduin toteamaan, että vuosia sitten musiikillisesti tietämättömänä noviisina kuulemieni kappaleiden nerouden hohto oli kadonnut. Klassiselta musiikilta kuulostavat kohdat tuntuivat pahvisilta, ja hieman tekotaiteellisiltakin. Kuitenkin kyseessä on musiikkityyli, johon on otettu paikoin vaikutteita klassisesta musiikista. Se on ollut alkuperäinen tarkoitus. Asiaan ei siis pidä suhtautua liian jäykkämielisesti, eikä pitäisi edes olettaa kuulevansa mitään oikeaa klassista musiikkia. Heavy-musiikkiin kuuluu muutenkin elvistelevä asenne tehdä asioita massiivisesti, siten, että ne kuulostavat suurilta ja mahtipontisilta. Äskeinen seikka viilaa helposti linssiin kuuntelijaa, joka ei tiedä musiikin soittamisesta paljoa.

Myöhemmin halusin ottaa mukaan yksinkertaisempia kappaleita kireään aikataulun vuoksi. Kappaleet olisi saanut kuulostamaan perinteiseltä viihdemusiikilta ottamalla sovituksiin mukaan standardibasson, mutta siinä ei olisi ollut mitään kovin uutta. Toisekseen se olisi rajannut pois asioita, jotka olisin voinut toteuttaa melodiabasson ja syntetisaattorin avulla. Lopputulosta ajatellen oikean käden toiminta on paikoin haastavaa, mutta vasen käsi voisi olla musiikilliselta sisällöltään rikkaampi. Yleensä hevimusiikki on harmonisesti yksitoikkoista, johtuen siitä, että särökitaralla ei ole mitään järkeä ottaa laajoja sointuja. Kokonaisuuden huomioiden kontrabassolla soitetaan kuitenkin kappaleiden matalat äänet, joihin olisi turha sotkeutua. Harmonikalla soitettava vasemman käden rooli säilyi ennallaan soittaen säestystä, kuitenkin kontrabasson äänialaa ylempää. Oikealla kädellä harmonikalla soitetaan ylempää ääntä eli melodiaa. Syntetisaattori laajensi äänikenttää, koska usein mahdollisuus virittää syntetisaattorin ääni oikealla kädellä soitettavan melodian kaksikin oktaavia ylemmäksi, ja vasemman käden äänet taas oktaavin alemmaksi loivat laajan kuuloisen äänimaiseman.

Tahtoisin vastaisuudessa kiinnittää sovituksissani huomiota rikkaampaan harmoniaan sekä polyfonisen kudoksen muodostamiseen.

3. SOVITTAMINEN JA KOKOONPANO

Kumpi on tärkeämpää: sävellys vai se, miten se on toteutettu?

“Ehkä lähtee sävellyksestä, mutta huono toteutus voi pilata hyvän sävellyksen. Mutta säveltäjänä on pakko uskoa, että hyvä sävellys on aina ensimmäisenä, koska kyllähän paskasta biisistä on vaikea tehdä hyvää toteutusta.”

(Nuorgam 2011 [viitattu 21.3.2012]) -Kimmo Pohjonen

Hyvällä sovituksella hyvästä kappaleesta voi tehdä aina paremman, mutta huonosta ei saa hyvää vaikka kuinka hyvin sen sovittaisi. Millainen sitten on hyvä piisi? Mistä sen tunnistaa? Hyvät kappaleet jäävät elämään vuosisadoiksi, ne ovat iättömiä. Hyvät kappaleet ovat kokonaisuuksia joista yhtäkään osaa ei voi muuttaa, joutumatta muuttamaan kokonaisuutta. Hyvät kappaleet ilmentävät vain itseään. Hieman kuin ne olisi kuljetettu tänne jonkinlaisesta puhtaasta ideamaailmasta, jossa ne olisivat aina olleet olemassa.

Alkuperäinen ajatukseni oli soittaa soolokonsertti sähköharmonikalla, johon olisin liittänyt midillä ohjattavan syntetisaattorin. Vaihtoehto olisi voinut olla mahdollinen, mutta se olisi vaatinut pitkällistä sovitustyötä, jota en kiireiltäni kuitenkaan ehtinyt tekemään. Yritin myös soittaa kappaleita ennalta ohjelmoitujen konerumpujen avulla, mutta taustanauhan avulla soittaminen on vaivalloista, varsinkin jos sitä ei ole ennen tehnyt. Soittaminen on kuitenkin paljon mukavampaa anteeksiantavien soittokavereiden kuin konerumpujen kanssa. Kuitenkin mihin tahansa viihteellisempään musiikkiin kuuluu oleellisena osana rumpalin sekä basistin muodostama komppiryhmä. En tahtonut luoda konserttiini perinteistä tiiliskiveä muistuttavaa hevisaundia, johon harmonikka olisi soveltunut huonosti. Tahdoin, että orkesteri kuulostaisi akustiselta ja rennon svengaavalta. Yksi ensimmäisistä ongelmista muodostuikin siitä, kun yritin verrata soittamaamme musiikkia levyltä kuultuun versioon. Vaikutelma kuulosti siltä, että jokin olisi pielessä. Korvani järkyttyivät luonnollisesti kuulemastaan, koska eivät olleet tottuneet moiseen. Levyltä kuunteleman

alkuperäisversiot kappaleista on miksattu soimaan kovalla, ja kitarat ovat pitkälle efektoituja samoin kuin mahdollinen laulukin. Kuunteleman musiikki on siten kaukana soitinten luonnollisesta tavasta muodostaa ääntä, siis siitä mikä olisi normaalia akustisella soittimilla. Kokoonpanolleni sopivampi äänimaisema löytyikin lopulta kansanmusiikkilevyiltä. Vastaisuudessa tahtoisinkin kehittää yhtyeen sointia enemmän kansanmusiikin suuntaan.

Lopulliseksi kokoonpanoksi muodostui kontrabasso, cahun-laatikko sekä harmonikka. Erilaisten instrumenttien johdosta musiikkiin syntyi vivahteita jazzista sekä etelä-amerikkalaisista latino-rytmeistä. Asiat siis virtasivat luonnollisiin uomiinsa johtuen instrumenttivalinnoista. Oikeastaan eri musiikkityylit syntyvät pitkälti jo keksittyjen soittimien luonteenomaisten ominaisuuksien mukaan. Alkukantaisimmillaan kitaraa kuuluu rämpyttää, ja haitarin melodian muodostumiselle on tyypillisintä se miten sormet helpoiten liikkuvat näppäimistöllä.

Sovitus- ja sävellysvaiheessa sekä instrumentteja valitessa huomio osui jo vanhaan seikkaan, mikä aina muistuttaa olemassa olostaan, nimittäin se, että kappaleilla sekä soittimilla on oma elämä. Esim. alkava sävellys voi tiettyyn musiikkityylin muottiin valettuna alkaa säveltämään itse itseään, eli tieto on alkavassa sävellyksen aihiossa itsessään - jos on - mikäli sitä osaa kuunnella.

3.1 Kohti haitarimaista sovitustyötä

Uusi levy on vahva taidonnäyte siitä, mihin Apocalyptica pystyy. Voisi jopa sanoa, että kaikki on tehty tällä kertaa paremmin kuin aiemmin. Teittekö tällä kertaa jotain merkittävästi eri lailla?

Perttu: Äkkiä kuunneltuna tuo kuulostaa ilman selloleadia rock-bändiltä ihan perinteisessä mielessä. Vaikka siihen laittaisi kuinka paljon säröä, siinä on kuultavissa, ainakin kun sitä tarkemmin tutkailee, sellon olemassaoleva luonne. Sitä ei oikein pysty häivyttämään mihinkään.

(Imperiumi 2005 [viitattu 19.3.2012]) – Perttu Kivilaakso, Apocalyptica

Toivoin itsekin että jokin haitarille ominainen piirre säilyisi sovituksissani, vaikka soitinkin kitaralle tehtyjä piisejä. Haitarille ominainen piirre olisi voinut tulle selvemmin esille, jos olisin säveltänyt kappaleet itse. Uskon että haitarille ominainen piirre kappaleisiin syntyi harmoniaa tuottavien äänien lisäilystä, sekä poistin kappaleista kitaralle ominaisen repetition, yrittäen korvata sen haitarin omilla keinovaroilla.

Sovittamilleni kappaleille oli tyypillistä kitaralle ominainen repetitio, mikä taas haitarilla ei kuulosta niin hyvältä eikä ole edes ominaista soittimelle. Surukseni sain myös huomata, että komppikitaran ja melodiakitaran yhteissoitto kuulostaa levyillä lähes aina paremmalle kuin se vaihtoehto, että komppikitaran osuus siirretään suoraan haitarille vasempaan käteen ja melodiakitara oikeaan käteen. Ratkaisu asiaan on keksiä täysin oma tapa sovittaa kappaleita haitarille. Kuitenkin haitarille ominaisempaa on soittaa pitkälinjaisia ääniä, tai korvata repetitio jakamalla se muodostumaan useampia ääniä sisältäväksi kuvioksi esim. murtosoinnuksi. Oikeanlainen kuulokuva asiasta olisi nopeuttanut työtäni huomattavasti. Jos ei tarkalleen tiedä mitä haluaa, asiaan voi käyttää aikaa useita tunteja, ja lopputuloksena on harvoin mitään varsinaista onnistumisen elämystä. Vaikean tapauksestani kuitenkin teki se tosiasia, että mitään olemassa olevaa kuulokuvaa ei ollut olemassa. Jos olisi ollut, niin se olisi tietysti tehty jo jonkun muun toimesta aiemmin, eikä siinä olisi ollut enää mitään jännittävää haastetta.

– Luulin, ettei touhuni kiinnostaisi ketään, mutta olinkin onnekas. Ihmiset yleensä ajattelevat, ettei haitarilla voi tehdä kuin joko hilipatipippaata tai muniinpuhaltelua. Soittimeni kapea-alaisuus onkin antanut mielettömän etulyöntiaseman ja mahdollisuuden yllättää. Ja ihmisethän tykkäävät yllätyksistä.

(Elvis RY 2011 [viitattu 21.3.2012]) – Kimmo Pohjonen

Lohdullista huomata että muutkin ovat ajatelleet samoin. Sain huomata sovitustyöni aikana sen miten suojattu ilmapiiri kouluopetuksessa vallitsee. Sen ulkopuolella on kokonainen

tutkimaton viidakko. Koen olleeni etuoikeutettu, kun minua on neuvottu ja ohjattu kädestä pitäen tekemään asiat oikein. Kun olin tekemisissä oman musiikkini kanssa, tunsin olevani kuin keskellä suurta erämaata. Siellä ei ollut ketään muita. Minkäänlaisia takeita teenkö asiaa oikein vai en, ja muutenkin homma tuntui joskus järjettömältä. Kuitenkin edellisen kaltainen tutkimaton ääriolosuhde tuntui puoleensa vetävältä. Samalla opin heittämään liiallisen kriittisyyden ja täydellisyyden tavoittelun romukoppaan.

4. SYNTETISAATTORIN KÄYTTÄMINEN

Halusin käyttää sähköharmonikkaa konsertissani siksi, että se mahdollistaa uudenlaisen äänimaiseman sekä äänentoistollisen helppouden. Negatiivisena puolena soittimesta voi mainita heikon paljedyndamiikan sekä sen, että äänen sointiin ei voi vaikuttaa. Sähköhaitaria soittaessani jään aina kaipaamaan tunnetta, jonka akustinen haitari tuottaa sen rungon resonoidessa kehoa vasten. Konsertissa käyttämäni harmonikka on Rolandin valmistama FR 7b-mallin sähköhaitari, jossa äänenmuodostus tapahtuu täysin sähköisesti. Erilaisia haitareita on samplattu haitarin sisälle, ja palkeen sisälle asetettu painesensori imitoi jossain määrin haitarille tyypillistä paljedyndamiikka. Akustisten äänenmuodostuspuitteiden sijaan käyttämäni haitari tarjoaa luovan mahdollisuuden muokata ääntä koneellisesti. Muokatessa ja ohjelmoitaessa saadaan uudenlaista ääntä syntetisaattoriin ja harmonikkaan. Käyttämässäni sähköhaitarissa kaikki äänet soivat samanarvoisesti riippumatta siitä miltä äänenkorkeudelta niitä soittaa. Akustisessa haitarissa aläänet dominoivat, mikä yleensä on ongelma, koska ne syövät enemmän ilmaa.

”Kitaristin efektilaitteet innoittivat minua siinä määrin, että aloin itsekin hankkia haitariini mitä erilaisimpia efektejä. Soitin keikoilla muun muassa Leslie-vahvistimen kautta. Sitä käytän edelleen”

Pohjosen sähköinen soundi muodostuu erilaisista efekteistä: wah-wahista, live-loopeista, viiveistä, kaiuista, kierroista ja esimerkiksi Leslie-vahvistimesta. Oma efektilaite, vahvistin, ja monitorit ovat tärkeä osa toimivaa kokonaisuutta.

(Länsiväylä 2011 [viitattu 19.3.2012]) -Kimmo Pohjonen

Oleellisin ero Kimmon laitteiston ja oman laitteistoni välillä on se, että Kimmo käyttää akustista haitaria, jonka hän on midittänyt. Mikäli hakee soundiinsa enemmän todellisen kuuloista haitarin ääntä, niin kannattaa ottaa akustinen haitari käyttöönsä, jota voi alkaa

tuunailemaan. Käyttämässäni täysin sähköistetyssä haitarissa näen enemmän mahdollisuuksia työstää ääntä syntetisaattorimaisemmaksi. Haitari reagoi myös herkemmin sähköiseen äänen muunteluun. Tapasin Kimmon 2010 keväällä kun hän oli esittämässä harmonikkapaini-esitystään Logomolla. Kyselin hänen laitteistostaan, ja vaikka hän käyttääkin akustista, miditettyä haitaria sekä efektipedaaleja, hän piti tulevaisuuden näkymänään siirtyä toteuttamaan tarvitsemansa äänenkäsittelyn tietokoneohjelmilla. Tulevaisuudessa tietokoneiden muuttuessa varmemmiksi ja tehokkaimmiksi tietokoneohjelmat tulevat varmasti yleistymään. Nyt niiden toteuttaminen tietokoneella on epävarmaa, ja mikäli tietokone kaatuu keikalla koko esitys menee pieleen. Näillä sanoilla minua kannustettiin hankkimaan lavalle oikea syntetisaattori, vaikka sitä onkin ärsyttävä kuljettaa paikasta toiseen, koen oloni ainakin turvallisemmaksi keikalla.

4.1 Äänten muokkaaminen

Tarkoitukseni oli luoda ääntä, joka kuulostaa jokseenkin harmonikalta, mutta joka sulautuu syntetisaattorin ääneen. Kotona ohjelmoimani äänet täytyi tehdä yksitellen uusiksi päivää ennen lopullista esiintymistä, kotona käyttämieni huonolaatuisten kaiuttimien vuoksi. Vaikka käytössä olisi ammattitasoa olevaa laitteisto, niin yksikin heikko lenkki voi pilata kaiken. Äänissä ei ollut tarpeeksi bassoa, tai sitten melodia ei erottunut kunnolla saman äänialan käytön liiallisuuden vuoksi.

Käytössäni oli neljällä oskillaattorilla varustettu syntetisaattori, joista kaksi oskillaattoria muodosti yhden äänen. Toimivin ratkaisu oli siirtää melodiaääni yhden, joskus jopa kolmen oktaavin päähän korkeammalle haitarin äänialasta, kun taas bassoa saattoi laskea oktaavin tai kaksi alemmaksi haitarin bassoäänten äänialasta. Tällä tavalla toimittuna haitarin ääni jäi keskelle syntetisaattorin soittaessa ylempää sekä alempaa. Sen vuoksi, että syntetisaattorilla on mahdollista jakaa koskettimisto, tuli mahdolliseksi luoda ääni, jossa jopa viisi eri instrumenttia soitti omaa ääntään eri oktaavialueilta. Tähän seikkaan haluaisin tehdä vastaisuudessa parannuksen sovittamalla kappaleet siten, että äänissä olisi mahdollisimman monta eri instrumenttia eri oktaavialueilla. Tämä on mahdollista

haitarin lyhyiden näppäinvälien ansiosta.

Äänen työstäminen tapahtui valikoimalla jo valmiista äänistä sopivin jompaan kumpaan ääneen ja hiomalla ääntä sopivaksi haitarin ääneen muuttamalla sen sisältämän kahden oskillaattorin viritystä, suodattimen asetuksia, sekä lopulta säätämällä efektin määrää sopivaksi. Haitarin ääni olisi ollut mahdollista ohjata syntetisaattorin kautta kaiuttimeen, eli asettaa haitarin ääni toiseen vapaana olevaan oskillaattoriin. Tämä olisi ollut ehkä paras vaihtoehto äänten yhtyeensulauttamiseksi, lisäksi olisin voinut lisätä haitarin äänen suodattimia ja efektejä yms. Lopputulos kuulosti kuitenkin kokeiluissani tunkkaiselta, johtuen ehkä huonosta yhteen soveltuvuudesta tai heikoista kaiuttimista. Parhaaksi vaihtoehdoksi muodostui ohjata ääni erikseen syntetisaattorista ja haitarista kaiuttimiin.

Syntetisaattorin ohjaaminen toimii midikaapelin avulla. Tätä varten harmonikan jokaiseen rekisteriin täytyi ohjelmoida oma äänensä erikseen, joka valittuna vaihtoi äänen myös syntetisaattorissa. Siksi koen käyttämäni sähköhaitarin ja syntetisaattorin yhteensovittamisen työteliäänä vaiheena. Suurin osa opinnäytetyökonserttiini käyttämästäni ajasta kului äänien ohjelmoimiseen, sekä uusien kappaleiden opettelemiseen. Pelkästään yksinkertaisen jalkapedaalilla toimivan äänenvaihtokomennon ohjelmoiminen haitariin tuotti aluksi ongelmia. En ole myöskään tyytyväinen äänenvaihtotoiminnon yhteydessä syntyneeseen viiveeseen. Tarkoitan käytännössä sitä, että kun haitarissa vaihtaa rekisteriä jalkapolkimen kautta, rekisteri kyllä vaihtuu haitarissa heti, mutta syntetisaattoriin äänen vaihto tulee muutamia millisekunteja myöhemmin. Tämä ongelma on tyypillinen kaikille lähes kaikille syntetisaattoreille.

5. Alkuperäiskappaleiden vertailu omiin sovituksiini

5.1 Morning star

Konsertin ensimmäinen kappale Vinnie Mooren sävellys "Morning star" oli hyvä valinta ensimmäiseksi kappaleeksi sen positiivisuuden vuoksi. Oli yllätys että löysin 80-luvulta muitakin samanlaisia kitara kappaleita, kuin mitä Yngwie Malmsteen on tuottanut. Piisi alkaa barokkimusiikkia muistuttavalla kvinttikierrolla, ja se toimii haitarilla hyvin. Intron jälkeisessä osiossa haiskahtaa tekopirteä 80-luku, johon on lisätty klassiselta musiikilta kuulostavia sekvenssejä. Sooloa lukuunottamatta kappalee vasemman ja oikean käden osuudet ovat hyvässä balanssissa keskenään, bassosta löytyy riittävästi vaihtelevuutta, erilaisia sointuja soitettuna alemmaa tai ylempää, ja lisäksi sekä rytmisiä että melodisia osioita. Kappaleessa tapahtuu paljon asioita, jotka selkeästi tunnistaa erilaisiksi. Soolo on mielestäni ainut asia jonka olisi voinut tehdä sovituksessa paremmin. Soolo kompastuu rytmiseen köyhyyteen, kun vasemmassa kädessä on yleensä vain kahdeksasosa-nuotteja soitettuna kvinttisoinnuilla. Vasempaan käteen olisi voinut lisätä enemmän edellisten osien kaltaista vaihtelevuutta. Morning star oli luonnollinen kappalevalinta, rakenteellisesti selkeä, ja sen sai myös vaivattomasti toimimaan yhdessä bändin kanssa. Tarkasteltuani harjoituksia, joissa sovitimme kappaleita, voin jälkeinpäin sanoa, että helppous on yleensä hyvä merkki onnistuneesta kappalevalinnasta. Jos kappaletta joutuu sovittamaan vaivalla, siitä tulee myös vaivalloisen kuuloinen.

5.2 Dialogue with the stars

Toinen kappale oli In flames -yhtyeen instrumentaalikappale "Dialogue with the stars". Mielestäni kappaleessa voi aistia positiivisuuden sekä sympatian, eihän hevimusiikinkaan tarvitse aina olla synkkää. In flames loi lähes oman hevigenrensä aloittaessaan toimintansa Göteborgissa 90-luvun alussa. Bändi on yhäti toiminnassa ja sen luomasta soundista ottaa vaikutteita moni pohjoismainen heviyöbändi. Haitarille käännettynä piisi muistuttaa hilpeästi ruotsalaista kansanmusiikkia. Kappale oli helppo sovittaa ja yhdessä sitä oli mukava soittaa alusta asti, enkä oikein tiedä mitä siinä olisi voinut tehdä paremmin. Kuuntelun aikana korviin pistää staattisuus, ja mieleen herää ajatus, että basson eri

oktaavialueita olisi voinut käyttää paremmin hyödykseen, ja keksiä sinne enemmän vastaääniä tukemaan oikean melodiasa.

5.3 Black star

Jostain syystä piisilistaan kertyi paljon tähdistä kertovia kappaleita. Yngwie J. Malmsteen tunnetaan ns. neoklassisen hevin uranuurtajana. ”Black star” oli vaikea kappale sovittaa, ja itseäni ihmetyttää kuinka se on levyllä saatu yksinkertaisesta ja itseään toistavasta rumpukompista huolimatta toimimaan niin hyvin. Rumpukomppi olikin avainasemassa kappaletta harjoiteltaessa, koska piisi alkoi kuulostaa miellyttävältä vasta yhdessä soitetuna. Kappale toimii levyllä jonkinlaisen hypnoottisuuden avulla, minkä staattinen rytmi tuo mukanaan. Kappaleen pahin vaara on, että se kuulostaa helposti pitkästyttävältä lukuisten toistojen sekä yksinkertaisen soinnutuksensa myötä. Nämä seikat olisin voinut korjata paremmaksi sovittamalla. Itse asiassa kappaleen tunnelma alkuperäisellä levyllä on lähinnä vapautunutta, rentoa ja improvisaatiomaista tunnelmointia. Tämä sama tunnelma ei välittynyt soittaessani kappaletta, vaan sen karakteri muuttui joksikin muuksi. Sovitusvaiheen jälkeen tämä kappale muuntui kaikkiin muihin kappaleisiin verraten eniten sen alkuperäisversiosta.

5.4 Into hiding

Amorphis toi aikoinaan mukanaan suomalaiseen hevigenreen kansanmusiikkivaikutteet. Kappale ”Into hiding” oli helppo lisä konsertin pituuteen, tai ainakin sillä motivaatiolla aloin kappaletta harjoittelemaan. Kappale on melko kansanmusiikinomainen eikä sisällä mitään kovin nerokkaita ratkaisuja. Se toimii silti levyllä underground meiningillä, jota on vaikea jäljitellä omalla kokoonpanollamme. Kertaukset olisivat kestäneet kuuntelua paremmin jos niihin olisi luonut vähän muuntelua. Instrumentaatiossa käytin vasemmassa kädessä paljon soinnun perusääntä ja sen kvinttiä, johon lisäsin vielä yläoktaavista soinnun terssin. Jaoin näppäimistön syntetisaattorilla siten, että kvintti- intervallissa oli esim. tanakan kuuloinen säröääni, ja ylhäältä soitetussa soinnun terssissä jokin korkea kuoro- tai jousiääni. Siten oli helppoa lisätä kvinttisoinnulle jokin rytmisen elementti samalla kun soitti jotain pitkää säestysääntä ylhäältä pikkusormella. Kappaleen myötä täytyi myös pohtia miten

kitararepetition voi muuntaa toimivaksi haitari- sovituksessa. Tässä asiassa päädyin luonnollisimpaan ratkaisuun korvaamalla toistettavan äänen arpeggio kuviolla, tai jakamalla äänen eri klaviatuureille. Kappaleen alkuperäisrakennetta muutimme paljon sovittaessamme sitä bändin kanssa, ja lopullinen muoto muistuttaa tyypillistä euroviisukappalerakennetta. Piisin loppuun olen hieman tyytymätön. Kappale loppuu kertosaäkeeseen, joka häivytetään pois diminuendon avulla. Se kuulostaa mielestäni liian hennolta. Kappale olisi ollut parempi niin, että kertosaettä olisi hehkutettu kunnolla, ja loppuun olisi laitettu komea jysäys, kliimaksi, jota ei kuitenkaan tapahtunut.

5.5 Race with destiny

Koko keikkasetin vaikein kappale oli Vinnie Mooren sävellys "Race with destiny". Virtuottisuutensa lisäksi kappaleessa oli pitkä solo-osuus, joka ei harjoittelunkaan myötä tuntunut edistyvän suuntaan taikka toiseen. Syy miksi Black star ei kuulostanut rennon improvisoidulta, eikä Race with destiny'n soolokaan oikein toiminut, oli yksinkertainen: improvisointitaidon puute. Opettelin kaikki soolot nuoteista ulkoa. se oli virhe, eikä se oikeastaan kuulu tähän musiikkityyliin. Etuna täytyy mainita se, että heavymusiikille tyypilliset tilussoolot sopivat harmonikan näppäimistölle yllättävän hyvin. Soolot sisälsivät paljon septoleita, sekstoleita, 32-osanuotteja yms. Kun tätä jatkuu tarpeeksi pitkään ilman mitään toistuvaa musiikillista ajatusta, on selvää, että tahdin ensimmäinen isku ei oikein pysy kohdallaan. Virheen ei tarvinnut sattua kuin kerran, ja koko solo oli hakuteillä. Konsertin jälkeen ryhdyimme harjoittelemaan kappaletta improvisoiden, ja pelkästään 8 tahdin pituisen improvisaation mitoittaminen solo kierroksella tuntui vaikealta. Kappaleen kokonaisuutta ajatellen se sisältää liikaa harmonikan soittoa. Kappaleen kertauksia olisi pitänyt poistaa, ja konserttinauhoitusta kuunnellessani kappale tuntui pitkästyttävältä. Luulen, että kokemattomuus pilasi kappaleen lopputulosta, se kun oli ensimmäinen kappale, jonka otin opetellakseni ja sovitettavakseni.

5.6 Succubus in rapture

Dimmu Borgir-yhtyeen kappale "Succubus in rapture" oli ainoa blackmetal -kappale tässä konsertissa. Kummallista miten juuri Norjasta tulee niin paljon blackmetal -yhtyeitä, ja

heidän samankaltainen tapansa soittaa musiikkiaan on lähes kultinomaista. Mielestäni kappaleen sovitukset olivat onnistunein kaikista. Tämä kappale valmistui viimeisenä, ja ainakin toivon onnistumisen johtuneen sovitustaitojeni karttumisesta. Kappale toimii paljolti alkuperäisessä muodossaan syntetisaattorin avulla. Kappaletta levyiltä kuunnellessa tulee mieleen että juuri koskettimien soittaja on säveltänyt kappaleen, mikä oli varmasti etu sitä sovitettaessa harmonikalle. Olen silti vielä tyytymätön vasemman käden osuuden yksitoikkoisuuteen sovituksessa. Tyytymättömyys tähän samaan asiaan johtuu musiikkityylin homofonisuudesta ja siitä, että olen kuitenkin tottunut soittamaan polyfonista musiikkia haitarilla. Sovituksiin pitäisi löytyä jokin sopiva välimuoto, sellainen, että kappaleissa olisi sopivasti polyfonista ulottuvuutta, mutta ne silti vielä kuulostaisivat hevimusiikilta. Tämä Kappale muuntuu soljuvasti karakterista toiseen luoden virikkeitä sekä dynamiikan vaihdoksia. Lopputulos on eppinen ja tarinanomainen. Syntetisaattorista saadut laajan kuuloiset padit antavat paikoin ulottuvuutta kappaleelle, kuitenkin muuntamatta sitä liian hempeän kuuloiseksi.

5.7 Holy light

Keikan viimeinen kappale oli Stratovarius yhtyeen kappale "Holy light". Kappale on saanut luultavasti nimensä piisin keskivälissä sijatsevasti hitaasta ja hartaan kuuloisesta osiosta, jonka ympärille muut osat kappaleesta ovat muodostuneet. Tämä Kappalevalinta oli onnistunut, ja se kuulosti jo pelkästään haitarilla soitettuna hyvältä. Huonosta kappaleesta on mahdotonta saada hyvää, vaikka miten sovittaisi, lisäisi erilaisia ääniä syntikasta, tai ottaisi mukaan lisää soittajia. Hyvästä kappaleen alusta voi saada vain paremman edellä mainituilla tavoilla. Joskus kuulee sellaisia mielipiteitä että musiikin eteen pitää kärsiä, ja vain sillä voi lunastaa musiikin arvon. Näkemys on mielestäni kieroutunut. Helppous on vain hyvä merkki musiikkia tehdessä. Kyseessä oleva kappale alkuperäisenä sisältää paljon erilaisia osioita, joiden yhteen soittaminen vaati harjoitusta, samalla taaten rikkaan kuuntelu kokemuksen. Tahdoin luoda kappaleeseen suuren saundin, jota yritin luoda syntetisaattorin ja haitarin avulla. Yritys oli tyydyttävä valitsemani kokoonpanon huomioon ottaen. Vasemmalla kädellä soitetut desimit, joita käytin paljon kappaletta sovittaessani, toimivat hyvin säestyksessä.

6. Lopuksi

Taustavaikuttajasi ovat tunnettuja, mutta kuunteletko nykyään tämänhetkisiä muusikoita tai bändejä?

- En. En sanoisi niitä vaikutteiksi, vaan häiriöksi. Ihan rehellisesti sanottuna minua ei juuri kiinnosta. En tarkoita sitä ylimielisesti, mutta se ei vain kiinnosta minua yhtään. En ole utelias, ja siitä, mitä pakostakin kuulen, en pidä. Mikäli kuulisinkin jotain, mistä pitäisin, olisi siinä vaara, että se vaikuttaisi omaan musiikkiini. Minä en halua olla minkään vaikutuspiirissä. Luomisen puhtain muoto tulee sisältä. Se ei ole enää omasi, jos päästät liikaa paskaa sisään. Joten puolustan erittäin, erittäin herkästi sitä faktaa, että olen yksilöllinen luoja ja sellaisena pysyn, vaikka mikä tulisi.

(Imperiumi 2002 [viitattu 26.3.2012]) – Yngwie Malmsteen

Ei kukaan voi lunastaa tarkoitusta tekemisilleen pelkästään omasta itsestään. Jos noin ajattelee, niin olisi sama vetäytyä asumaan pimeään komeroon. Muusikko voi lunastaa tarkoituksen tekemisilleen olemalla vuorovaikutuksessa. Vaikutteet tulevat aina jostain.

Oma sointi, värisävy on soittajassa itsessään, mutta siitä pitäisi vain veistää ylimääräinen pois. Asiaa varmasti nopeuttaa rohkeus ja ennakkoluulottomuus toteuttaa omia ideoitaan. Mielenkiintoisinta olisi ottaa mallia klassisen musiikin kappale- rakenteista, tavoista miten melodiat ja sävellajit muunnellaan ja siirtää rakenne omiin sävellyksiin. Viihteellisestä musiikista voi poimia samaa funktiota ajavat asiat kuin klassisista pienoiskappaleista, mutta ensin mainitussa ne on karkeammin ilmaistu. Mitä tahansa toimivaa kappaletta voisi verrata yksinkertaiseen kadenssiin: jännitys kasvaa sointu soinnulta ja purkaantuu lopulta dominantista toonikaan. Tästä pienoismuodon kertaavuudesta rakentuu yksittäisen melodian, kappaleen eri osien, sekä kokonaisuuden rakenne. Lopulta koko kappale on kuin yksi iso kadenssi, jonka kulminaatiopiste sijaitsee soolo-osuudessa, ja joka purkaantuu kertosäkeeseen puhuttaessa esim. hevimusiikista.

Konsertin välispiikit pitäisi pystyä vetämään rennommin. Kuuntelin konserttiäänitettä ja

puheeni kuulosti ajoittain samalta kuin ”yölinjalla” -radio-ohjelman juontajalla. Kuitenkin miellän vaikutelman bändistä lavalla helposti lähestyttäväksi ja inhimilliseksi, johtuen siitä että siinä ei ole genreen oleellisesti kuuluvaa piikikkyyttä. Ensimmäiseksi kappaleeksi olisi pitänyt valita helpompi kappale kuin Morning star. Sormet olivat siihen liian kylmät, ja lisäksi konsertin valaistus aiheutti yllätyksen keskittymiskyvylle.

Käyttämäni harmonikan tyypillinen ongelma on se, että näppäimet voivat jumiutua pohjaan. Näin kävi Black star-kappaleen soolossa. Aiemmin tuota ongelmaa ei ollut vastaavassa mittakaavassa, ja mietin ratkaisuksi sitä, että näppäimistön alustan olisi voinut puhdistaa. Lika ja pöly voivat aiheuttaa näppäinten liimautumisen pohjaan hetkellisesti. Konsertin kokonaisdynamiikkaa ajatellen vasen käsi kuului liian hiljaisella, ainakin tallennetta kuunnellessani, mutta tämän voi kuitenkin korjata yksinkertaisesti vääntämällä volyymia sopivaksi.

Uimaan oppii parhaiten hyppäämällä järveen. Luotan käsityötaitoon ja tekemiseen ja koen, että minulla olisi suuri työ tehtävänä, jotta saisin kaiken kuulostamaan paremmalta. Jos jossakin asiassa haluaa onnistua, niin siitä olisi kyettävä luomaan oma pienoismaailmansa yksinkertaisista pelinappuloista, ts. löytää asian ydin. Johdonmukaisimpaan ratkaisuun on mahdollista päästä yksinkertaisilla aineksilla. Mitä enemmän soppaan lisää mausteita niin sitä todennäköisemmin siitä katoa punainen lanka ja samalla uskottavuus. Hevimusiikin tekemiseen riittää molliskaala, ja se tekee asiasta vaikean. Mahdollisuudet kuinka monella tavalla asteikon sävelet voidaan ylipäättään järjestää siten, että siitä muodostuu tyylin mukainen melodia, ovat suppeat. Kuitenkin tavoiteltava päämäärä olisi sellainen, että jos yhtyettä kuulee hetken tietämättä esittäjää, voisi olla varma kenen kappale on kyseessä. Tavoite tuntuu yhtä vaikealta kuin kuvitella väriä, jota ei ole olemassa. Ehkäpä kaikenlaisten kokeilujen kautta löytyykin jonkinlainen tulos, jota ei olisi aluksi tiennytkään, mutta mikä tuntuu jälkeinpäin ajateltuna itsestään selvältä. Siksi ajatus uuden etsimisestä tuntuu mielenkiintoiselta.

Lähteet:

Imperiumi 2002. Yngwie Malmsteen. [viitattu 26.3.2012].

Saatavissa: <http://www.imperiumi.net/index.php?act=interviews&id=82>

Länsiväylä 2011. Kimmo Pohjonen hakee musiikistaan äärirajoja. [viitattu 19.3.2012].

Saatavissa: <http://www.lansivayla.fi/artikkeli/43923-kimmo-pohjonen-hakee-musiikistaan-aarirajoja>

Elvis RY 2011. Onnellisesti maailmalla ja marginaalissa. [viitattu 18.3.2012].

Saatavissa: http://www.elvisry.fi/index.php?option=com_content&view=article&id=737%3Akimmo-pohjonen-1-2011&catid=138&Itemid=38

Imperiumi 2005. Apocalyptica. [viitattu 19.3.2012]

Saatavissa: <http://www.imperiumi.net/index.php?act=interviews&id=504>

Nuorgam 2011. Small talk: vieraana Kimmo Pohjonen. [viitattu 21.3.2012]

Saatavissa: <http://www.nrgm.fi/artikkelit/small-talk-vieraana-kimmo-pohjonen/>

Imperiumi 2006. Apocalyptica. [viitattu 17.3.2012]

Saatavissa: <http://www.imperiumi.net/index.php?act=interviews&id=757>